

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio / Cyngor Sir
Dyddiad:	29 Mehefin 2022 / 13 Medi 2022
Pwnc:	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 2021-22 – Adroddiad y Cadeirydd
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor, Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd Mae gofyn i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio adrodd i'r 'rhai hynny sy'n gyfrifol am lywodraethiant' (y Cyngor Sir) asesiad o'i berfformiad a'i weithgareddau yn ystod y flwyddyn er mwyn dangos sut y bu i'r Pwyllgor gyflawni ei gyfrifoldebau. Mae'r adroddiad hwn yn manylu ar weithgareddau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod 2021-22.	

1. Cyflwyniad

- 1.1. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn elfen allweddol o fframwaith llywodraethu'r Cyngor. Ei swyddogaeth yw darparu adnodd annibynnol a lefel uchel i gefnogi llywodraethu da a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref a darparu sicrwydd annibynnol 'y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu' ar ddigonolrwydd y fframwaith rheoli risg, yr amgylchedd rheolaeth fewnol a chywirdeb y prosesau adrodd a llywodraethu ariannol.
- 1.2. Er mwyn cyflawni eu cyfrifoldebau'n effeithiol, mae canllawiau CIPFA¹ yn nodi y dylai pwyllgorau archwilio adrodd yn rheolaidd ar eu gwaith i'r 'rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu', ac o leiaf adrodd yn flynyddol am asesiad o'u perfformiad. Dylai adroddiad cyhoeddus blynyddol ddangos sut mae'r pwyllgor wedi cyflawni ei gyfrifoldebau. Mae'r adroddiad hwn yn bodloni'r gofyniad hwnnw.

2. Argymhelliad

- 2.1. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cymeradwyo Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gyfer 2021-22 cyn ei gyflwyno i gyfarfod o'r Cyngor Sir ar 13 Medi 2022.

¹ Mae [Datganiad Sefyllfa'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu \(2018\)](#) a'r canllawiau cysylltiedig yn nodi barn CIPFA am rôl a swyddogaethau pwyllgor archwilio.

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 2021-22 – ADRODDIAD Y CADEIRYDD

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA

Mehefin 2022

Pennaeth Archwilio a Risg

MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru

TABL CYNNWYS

CYFLWYNIAD	3
CYFANSODDIAD A THREFNIADAU	4
TREFNIADAU ATEBOLRWYDD	5
LLYWODRAETHIANT	7
RHEOLI TRYSORLYS	8
GWERTH AM ARIAN	9
FFRAMWAITH SICRWYDD	10
RHEOLI RISG	13
ATAL TWYLL A LLYGREDD	14
ARCHWILIO MEWNOL	15
ARCHWILIO ALLANOL	17
ADRODDIADAU ARIANNOL	18
ATODIAD A: AMLDER CYFARFODYDD A PHRESENOLDEB	19
ATODIAD B: HYFFORDDIANT A FYNCHWYD GAN YR AELODAU 2019-20 I 2021-22	20

CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn elfen allweddol o fframwaith llywodraethu'r Cyngor. Mae'n darparu adnodd annibynnol a lefel uchel i gefnogi llywodraethiant da a rheolaeth ariannol gyhoeddus gadarn.

Ei bwrpas yw rhoi sicrwydd annibynnol lawn i'r Cyngor ("*y rhai hynny sy'n gyfrifol am lywodraethiant*") ynghylch digonolrwydd y fframwaith rheoli risg, yr amgylchedd reoli fewnol a chywirdeb y prosesau adrodd ariannol a llywodraethu.

Mae'n cynnal trosolwg o weithgareddau archwilio mewnol ac allanol a rheoleiddwyr eraill, er mwyn helpu i sicrhau bod trefniadau sicrwydd effeithiol ar waith. Y mae hefyd yn adolygu, asesu ac adrodd ar allu'r awdurdod i ddelio gyda chwynion yn effeithiol ac mae'n argymhell gwelliannau yn y maes hwn. O 2022 ymlaen, bydd hefyd yn derbyn a chyflwyno sylwadau ar adroddiad hunanasesu'r Cyngor ac adroddiad y panel asesu perfformiad.

Mae gwahaniaeth glir rhwng rôl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a rôl y pwyllgorau sgrïwtini. Rôl y pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yw cael sicrwydd bod systemau rheoli mewnol y Cyngor yn gweithio a bod risgiau'n cael eu rheoli'n effeithiol, yn hytrach na chraffu ar weithgareddau.

Er mwyn cyflawni ei gyfrifoldebau'n effeithiol, mae canllawiau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA)¹ yn nodi y dylai pwyllgorau archwilio adrodd yn rheolaidd ar eu gwaith 'i'r rheiny sy'n gyfrifol am lywodraethiant', a chyflwyno adroddiad ar eu hasesiad o'u perfformiad o leiaf unwaith y flwyddyn. Dylai'r adroddiad cyhoeddus blynyddol ddangos sut mae'r pwyllgor wedi cyflawni ei ddyletswyddau.

Mae'r adroddiad hwn yn cwrdd â'r gofyniad hwn drwy asesu gweithgareddau'r Pwyllgor yn ystod 2021-22 yn erbyn ei gylch gorchwyl, sydd wedi'i ymgorffori yng [Nghyfansoddiad y Cyngor](#), fersiwn 2.70 a ddiweddarwyd ar 14 Chwefror 2022.

¹ Mae [Datganiad Sefyllfa: Pwyllgorau Archwilio Awdurdodau Lleol a Heddluoedd \(2018\)](#) Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a chanllawiau cysylltiedig yn nodi barn CIPFA ayngylch rôl a swyddogaethau'r pwyllgor archwilio.

CYFANSODDIAD A THREFNIADAU

Drwy gydol y flwyddyn, mae'r Pwyllgor wedi cynnal ei fusnes yn anwleidyddol ac wedi glynu wrth y rheolau ynglŷn â chydbwysedd gwleidyddol (3.4.8.2.1). Roedd y Pwyllgor yn cynnwys wyth aelod etholedig ac un aelod lleyg, a oedd ym mlwyddyn olaf ei dymor pum mlynedd. Fe wnaeth pob aelod ddatgan diddordeb lle bo'n briodol (3.4.8.2.2). Mae angen i'r Aelod Portffolio Cyllid, cyn belled ag y bo hynny'n bosib, fynychu holl gyfarfodydd y Pwyllgor (3.4.8.2.2). Mynychodd y Deilydd Portffolio holl gyfarfodydd y Pwyllgor yn ystod 2021-22. [Atodiad A](#). Roedd Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn aelod o'r Cyngor ac nid oedd yn aelod o grŵp a oedd yn rhan o Bwyllgor Gwaith y Cyngor (3.4.8.2.3). Mae swyddogion wedi mynychu cyfarfodydd ar gais aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio (3.4.8.2.4).

Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor yn ei gwneud yn ofynnol i'r Pwyllgor gyfarfod o leiaf bedair gwaith y flwyddyn (3.4.8.2.5). Cyfarfu'r Pwyllgor yn ffurfiol (cyfarfodydd rhithwir) ar naw achlysur, yn cynnwys tri chyfarfod arbennig i ystyried y Datganiad o Gyfrifon drafft a therfynol ar gyfer 2020-21 ac adroddiad yr Archwilydd Allanol ar y Datganiadau Ariannol (Adroddiad ISA 260). Mae'r aelodaeth a phresenoldeb mewn cyfarfodydd yn ystod 2021-22 wedi bod yn dda ([Atodiad A](#).)

Lle bo angen, mae'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 wedi darparu cyngor, ac y mae wedi cael mynediad uniongyrchol a dilyffethair i'r Pwyllgor (3.4.8.2.6). Yn ystod y flwyddyn, mae'r Pwyllgor wedi comisiynu gwaith yn uniongyrchol gan yr archwilwyr mewnol ar ffurf adroddiadau cynnydd ar archwiliadau unigol (3.4.8.2.7).

Ni fu'n rhaid i'r archwilwyr allanol na mewnol ofyn i'r Cadeirydd ystyried unrhyw fater y dylid ei ddwyn i sylw'r Cyngor ym marn yr archwilwyr (3.4.8.2.8).

Ni ymunodd unrhyw aelod newydd â'r Pwyllgor yn ystod y flwyddyn. Derbyniodd yr aelodau presennol hyfforddiant parhaus ([Atodiad B](#)), adroddiadau ar ddeddfwriaeth newydd, canllawiau proffesiynol ac ymchwil (3.4.8.2.9). Cynhelir hunanasesiad o wybodaeth a sgiliau'r Aelodau Pwyllgor newydd yn 2022..

Ym mis Ebrill 2022, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i'r fersiwn drafft o'r cylch gorchwyl diwygiedig yn dilyn newidiadau yn sgil Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Penderfynodd y Pwyllgor gefnogi'r newidiadau i'w gylch gorchwyl cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn.

TREFNIADAU ATEBOLRWYDD

Mae'r adroddiad hwn yn bodloni'r gofyniad i gyflwyno adroddiad blynyddol i'r cyngor llawn (*'i'r rheiny sy'n gyfrifol am lywodraethiant'*) ar ganfyddiadau, casgliadau ac argymhellion y pwyllgor archwilio ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd fframweithiau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol y Cyngor; a'i drefniadau adrodd ariannol, a'i swyddogaethau archwilio mewnol ac allanol (3.4.8.3.1).

Y mae hefyd yn bodloni'r gofyniad i adrodd ar effeithiolrwydd y pwyllgor o ran cyflawni'i bwrpas a'i gylch gorchwyl cytunedig. Yn ystod 2021-22, cynhaliwyd hunan asesiad o arfer da i gefnogi'r gwaith o gynllunio rhaglen waith a chynlluniau hyfforddi'r pwyllgor archwilio, ac fel sail i'r adroddiad blynyddol hwn (3.4.8.3.2).

Fe wnaeth y Pwyllgor ystyried canlyniadau'r hunanasesiad yn ei gyfarfod ym mis Ebrill 2022, gan ddefnyddio'r canllawiau a argymhellir gan CIPFA, a daeth i'r casgliad ei fod yn perfformio'n dda. Fodd bynnag, er mwyn gwella effeithiolrwydd cynhelir gwerthusiadau eang, pellach, yn ystod 2022-23 fel y nodir isod:

- Cynhelir hunanasesiad ansoddol yn ystod 2022-23 i gael adborth ar berfformiad y Pwyllgor gan y rheiny sy'n rhyngweithio â'r Pwyllgor neu sy'n dibynnu ar ei waith, yn cynnwys uwch reolwyr ac aelodau'r Pwyllgor, i bwysu a mesur ei gyfraniad i'r sefydliad.
- Cynhelir hunanasesiad ansoddol yn ystod 2022/23 gydag aelodau unigol o'r Pwyllgor i asesu eu heffeithiolrwydd a nodi unrhyw feysydd datblygu neu hyfforddiant.
- Bydd y Cyngor yn ystyried pa un ai a fyddai'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn elwa o gael Swyddog Gwasanaethau Democrataidd penodedig.

Yn dilyn trafodaethau ynglŷn â chael swyddog gwasanaethau democrataidd penodedig i gefnogi'r Pwyllgor, penderfynodd y Pwyllgor nodi'r adolygiad a chymeradwyo'r gwelliannau a awgrymwyd.

Bu i'r Pwyllgor ystyried ei fusnes yn gyhoeddus, ac eithrio pan fu'n rhaid iddo gyfarfod yn breifat, lle bo hynny'n angenrheidiol, i ystyried eitemau o dan Adran 100 (A) (4) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972. Yn ystod 2020-21, bu i'r Pwyllgor ystyried dau fater yn breifat:

- Diweddariad Rheoli Risg (Chwefror 2022)

- Adroddiad Seiber Ddiogelwch Blynyddol 2020-21 (Chwefror 2022)

Cyflwynwyd y Profion Budd y Cyhoedd priodol i'r Pwyllgor a chawsant eu derbyn ganddo.

Cafodd yr agenda ac adroddiadau eu cyhoeddi yn unol â'r amserlenni statudol ac roeddent ar gael i'w harchwilio (3.4.8.3.3).

LLYWODRAETHIANT

Fe wnaeth y Pwyllgor ystyried Cod Llywodraethiant Lleol y Cyngor yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr 2021. Nododd y Pwyllgor y byddai'n cael ei gyflwyno'n flynyddol i'w adolygu gan y Pwyllgor, er mwyn rhoi sicrwydd bod trefniadau llywodraethiant y Cyngor yn dal i fod yn gadarn ac yn addas i'r diben a'u bod yn cael eu gweithredu a'u defnyddio'n effeithiol ym mhob agwedd ar fusnes y Cyngor (3.4.8.4.1).

Ym mis Mehefin 2021, fe wnaeth y Pwyllgor adolygu ac asesu trefniadau llywodraethiant corfforaethol y Cyngor yn ystod ei adolygiad o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (DLIB) drafft (3.4.8.4.2/3). Bu i'r Pwyllgor nodi gwelliannau o ran darllenadwyedd a gosodiad y Datganiad ond nododd hefyd nad yw casgliad ei hunanasesiad wedi newid ers nifer o flynyddoedd ac awgrymodd y dylid edrych ar y rhesymeg dros werthuso.

Fe wnaeth y Pwyllgor hefyd holi a fu unrhyw gyfraniad allanol i'r Datganiad o ran cadarnhau bod yr hunanasesiad yn amcangyfrifiad teg a chywir o gyrhaeddiad a chydymffurfiad. Mewn ymateb i hyn, cynghorodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 bod y DLIB yn rhan o'r Datganiad o Gyfrifon ar gyfer 2020-1 ac o'r herwydd, bydd y dystiolaeth y'i seiliwyd arno yn cael ei archwilio'n allanol.

Yn ei gyfarfod ym mis Tachwedd 2021, yn dilyn gohirio'r cyfarfod ar 20 Hydref 2021, derbyniodd y Pwyllgor y DLIB terfynol a phenderfynodd gymeradwyo'r ddogfen ar gyfer 2020-21 a'i chyfeirio at y Cyngor llawn i'w chymeradwyo ac at Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr i'w llofnodi.

Ym mis Rhagfyr 2021, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 bod y Datganiad o Gyfrifon a'r DLIB ar gyfer 2020-21 wedi cael eu cymeradwyo'n llawn gan y Cyngor llawn ar 22 Tachwedd 2021 a'u bod wedi cael eu llofnodi gan yr Archwilwyr Allanol heb unrhyw newidiadau pellach i'r fersiwn a gyflwynwyd i'r Pwyllgor ar 15 Tachwedd 2021(3.4.8.6.2).

Oherwydd y cylch Cyngor newydd, nid oedd adroddiad ar bartneriaethau sylweddol ar gael yn ystod 2021-22. Fodd bynnag, bydd y Pwyllgor yn adolygu'r trefniadau llywodraethiant a sicrwydd sydd ar gael ar gyfer partneriaethau neu gydweithredu sylweddol drwy adolygu Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Sgriwtini Adfywio a Phartneriaethau 2021-22 ym mis Rhagfyr 2022 (3.4.8.4.4).

RHEOLI TRYSORLYS

Mae'r Cyngor llawn wedi enwebu'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i fod yn gyfrifol am sicrhau bod y strategaeth a pholisïau rheoli trysorlys yn cael eu craffu'n effeithiol (3.4.8.5.1). Felly, mae'r Pwyllgor yn ymgymryd â rôl craffu yn unol â Chod Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys, cyn eu bod yn cael eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn (3.4.8.5.2).

Ym mis Gorffennaf 2021, fe wnaeth y Pwyllgor adolygu'r Adroddiad Rheoli Trysorlys ar gyfer 2020-21, a oedd yn rhoi trosolwg o weithgareddau benthycu a buddsoddi'r Cyngor yn ystod y flwyddyn ac yn amlygu perfformiad y Cyngor yn erbyn y dangosyddion darbodus a osodwyd ganddo. Wrth ystyried yr adroddiad, roedd y pwyntiau a godwyd gan y Pwyllgor yn cynnwys awch i gael eglurder ynglŷn ag arferion benthycu cynghorau eraill, balansau sylweddol ysgolion, a'r cyfraddau llog a ragwelwyd gan ymgynghorydd y trysorlys. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a'i anfon ymlaen i gyfarfod nesaf y Pwyllgor Gwaith heb sylw pellach (3.4.8.5.1/2/3/4).

Ym mis Rhagfyr 2021, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i'r adolygiad canol blwyddyn o weithgareddau rheoli trysorlys a'r sefyllfa bresennol. Yn dilyn trafodaeth ynglŷn â chyflymder y gwariant ar y rhaglen gyfalaf a'r angen i gyflymu gwariant yn sylweddol yn ystod ail hanner y flwyddyn er mwyn cyflawni'r rhaglen gyfalaf a gwireddu'r proffil gwariant, penderfynodd y Pwyllgor nodi a derbyn ar adolygiad canol blwyddyn heb sylw pellach (3.4.8.5.1/2/3/4).

Ym mis Chwefror 2022, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys ar gyfer 2022-23, a oedd yn cynnwys y Datganiad Buddsoddi Blynyddol, y Datganiad Polisi Blynyddol ar y Ddarpariaeth Refeniw Isaf, y Datganiad Polisi ar Reoli'r Trysorlys, y cynlluniau cyfalaf a'r Dangosyddion Darbodus cysylltiedig. (3.8.4.5.1/4)

Yn dilyn trafodaeth ar y lefel uchel o ansicrwydd ynglŷn â'r rhagolygon economaidd oherwydd chwyddiant; y cynnydd mewn costau ynni; prinder cyflenwadau; materion yn ymwneud â Brexit sydd dal heb eu datrys; tensiynau yng Ngorllewin Ewrop ac yn San Steffan; pryderon ynglŷn ag adfer yr economi a'r posibilrwydd o newidiadau pellach o ganlyniad i Covid; y llithriad parhaus ar y rhaglen gyfalaf oherwydd cynlluniau nad oes modd bwrw ymlaen â hwy; a'r grantiau tai cymdeithasol sydd nawr ar gael i awdurdodau lleol, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn a nodi'r Datganiad Rheoli Trysorlys ar gyfer 2022-23 a'i anfon ymlaen i'r Pwyllgor Gwaith heb sylw pellach.

GWERTH AM ARIAN

Mae'r Pwyllgor yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu trefniadau cadarn i wneud yn siŵr bod y Cyngor yn gwneud y defnydd gorau o'i adnoddau, a bod trethdalwyr a defnyddwyr gwasanaeth yn cael gwerth gorau am arian (3.4.8.6.1).

Ym mis Mehefin 2021, adolygodd y Pwyllgor ddull cyffredinol y Cyngor tuag at sicrhau gwerth gorau am arian wrth adolygu Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft y Cyngor (3.4.8.6.2).

Ym mis Chwefror 2021, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i Gynodeb Archwilio Blynyddol Archwilio Cymru ar gyfer 2021, a'r sicrwydd a gafwyd yn sgil yr asesiadau effeithiolrwydd o drefniadau'r Cyngor ar gyfer sicrhau gwerth gorau am arian (3.4.8.6.3). Roedd yr adroddiad yn hysbysu'r Pwyllgor bod Archwilio Cymru wedi cwblhau gwaith yn ystod 2020-21 i gwrdd â ddyletswydd yr Archwilydd Cyffredinol i weld a oedd y Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwerth gorau am arian ar gyfer yr adnoddau a ddefnyddir ganddo. I gwrdd â'r ddyletswydd hon, cwblhaodd Archwilio Cymru brosiectau penodol, gan ddibynnu ar waith archwilio arall, a gwaith rheoleiddwyr megis Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg).

Wrth asesu pa un ai a ydi'r Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwerth gorau am arian, cyfeiriodd Archwilio Cymru at ei waith ar ddatganiadau ariannol 2020-21, sy'n nodi bod yr Archwilydd Cyffredinol wedi rhoi barn ddiamod, gwir a theg ar ddatganiadau ariannol y Cyngor, a hefyd ei waith mewn ymateb i'r pandemig Covid-19, sy'n nodi bod yr Archwilydd Cyffredinol wedi datgan bod prosesau cynllunio a gwneud penderfyniadau'r Cyngor wedi dangos cydarweinyddiaeth gadarn a chyson.

Cadarnhaodd yr Archwilydd Cyffredinol hefyd bod y Cyngor wedi cwrdd â gweddill ei ddyletswyddau o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 ar gyfer blwyddyn ariannol 2020-21, bod ganddo ddealltwriaeth dda o'i sefyllfa ariannol, a'i fod yn darparu gwasanaethau o fewn y gyllideb gyffredinol ar hyn o bryd. O ran cynllunio'r gweithlu, daeth yr Archwilydd Cyffredinol i'r casgliad bod y Cyngor, ar ôl wynebu heriau gyda gweithlu'r Gwasanaeth Plant a Theuluoedd, yn canolbwyntio mwy ar gynllunio'r gweithlu a chyfleoedd i sicrhau manteision pellach ar draws pob gwasanaeth.

Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn asesiad yr Archwilydd Cyffredinol ynglŷn â pha un ai a oedd y Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwerth gorau am arian.

FFRAMWAITH SICRWYDD

Mae cael trosolwg o fframwaith sicrwydd y Cyngor yn galluogi'r Pwyllgor i gymeradwyo'r strategaeth archwilio mewnol yn seiliedig ar risg drwy ganfod i ba raddau y mae'n ddibynol ar waith archwilio mewnol ar gyfer ei ofynion sicrwydd. Mae'r Pwyllgor hefyd yn ceisio cael eglurder ynglŷn â'r sicrwydd a roddir, gwneud yn siŵr bod cyfrifoldebau dros ddarparu sicrwydd yn cael eu dyrannu'n eglur ac osgoi dyblygu gwaith (3.4.8.7.1/2)

Yn ystod y flwyddyn, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i sicrwydd ynghylch [rheoli risg](#), [archwilio mewnol](#), a'r [Datganiad Llywodraethu Blynyddol](#), yn ogystal ag adroddiadau gan yr [archwilwyr allanol](#).

Hefyd, yn ystod y flwyddyn, derbyniodd y Pwyllgor adroddiadau gan y darparwyr sicrwydd llinell gyntaf ac ail linell canlynol:

Ym mis Gorffennaf 2021, derbyniodd y Pwyllgor adroddiad gan y Prif Swyddog Iechyd a Diogelwch, sef yr **Adroddiad Iechyd a Diogelwch Corfforaethol Blynyddol**. Cafwyd trafodaeth ynghylch materion yn ymwneud â darparu a mynychu hyfforddiant; goblygiadau gweithio o bell a threulio mwy o amser o flaen sgrin cyfrifiadur ar iechyd a lles; a'r oedi o ran cydymffurfio â'r Hysbysiad Gwella a gyhoeddwyd gan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch (HSE) mewn perthynas â Syndrom Cryndod Llaw a Braich (HAVS).

Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a chefnogi'r argymhellid y dylai'r Cyngor ddilyn cynllun strategol ar gyfer rheoli iechyd a Diogelwch a rhoi Cynllun Gweithredu Iechyd a Diogelwch Corfforaethol ar waith. Fodd bynnag, bu i'r Pwyllgor hefyd gydnabod yr oedi posib, oherwydd y sefyllfa barhaus mewn ymateb i Covid 19, wrth roi'r camau sydd yn y Cynllun Gweithredu Iechyd a Diogelwch Corfforaethol ar waith neu'r posibilrwydd y bydd camau brys yn cael eu rhoi ar waith yn lle'r camau hyn er mwyn mynd i'r afael â materion yn ymwneud â Covid 19.

Ym mis Medi 2021, derbyniodd y Pwyllgor adroddiad blynyddol gan yr Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth (SIPO) ar **lywodraethu gwybodaeth**. Roedd yn rhoi trosolwg gan yr SIPO o gydymffurfiaeth y Cyngor â gofynion cyfreithiol a chodau ymarfer perthnasol wrth drin gwybodaeth, ac yn darparu data allweddol ynghylch trefniadau llywodraethu gwybodaeth y Cyngor yn cynnwys cyswllt â rheoleiddwyr allanol, achosion yn ymwneud â diogelwch ac achosion o dorri cyfrinachedd neu achosion a fu bron a digwydd, ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a chwynion yn ystod y cyfnod. Daeth yr SIPO i'r casgliad bod digon o

dystiolaeth wedi'i gofnodi i ddangos bod trefniadau diogelu data a llywodraethu gwybodaeth y Cyngor yn 'dda'. Trafododd y Pwyllgor sut y gellid gwella'r trefniadau hyn fel eu bod yn 'dda iawn' neu'n 'rhagorol'

Bu i'r Pwyllgor hefyd nodi nad yw'r Gwasanaeth Dysgu, ym mis Mawrth 2021, yn cydymffurfio mewn perthynas â gweithredu'r camau yn ymwneud â chwblhau'r archwiliad caniatâd a Chofnodi Gweithgareddau Prosesu (ROPA), a gofynnodd i'r Gwasanaeth Dysgu ddod ag adroddiad i gyfarfod nesaf y Pwyllgor i gadarnhau ei drefniadau ar gyfer gwblhau'r gwaith hwn. Yn ei gyfarfod ar 9 Rhagfyr 2021, cadarnhaodd Rheolwr Busnes a Pherfformiad y Gwasanaeth Dysgu bod yr archwiliad caniatâd wedi cael ei gwblhau a'i anfon i'r Swyddog Diogelu Data, a bod rhywfaint o waith pellach wedi'i gwblhau mewn perthynas â ROPA i sicrhau bod yr holl weithdrefnau a phrosesau yn eu lle.

Hefyd, ym mis Medi 2021, darparodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro adroddiad ar faterion yn deilio o **Bolisi Pryderon a Chwynion** y Cyngor yn ystod 2020-21. Cafwyd trafodaeth ynghylch hawl aelodau sy'n destun cwyn i'r Ombwdsmon i gael mynediad at dystiolaeth; y nifer uchel o gwynion y gellir eu priodoli i dri gwasanaeth; p'un ai a yw'r diffyg ymateb yn gyffredin fel yr awgryma'r dystiolaeth anecdotaidd, yn ogystal â nodi bod y Cyngor wedi derbyn 464 o ganmoliaethau yn ystod yr un cyfnod. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a oedd yn rhoi lefel resymol o sicrwydd bod y Cyngor wedi ymdrin â chwynion yn effeithiol (3.4.8.1.2).

Ym mis Medi 2021, derbyniodd y Pwyllgor adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro a oedd yn nodi faint a oedd wedi cydymffurfio â pholisi'r Cyngor **mewn perthynas â derbyn polisiau** drwy system rheoli Porth Polisi'r Cyngor yn ystod y bedwaredd flwyddyn fonitro. Cafwyd trafodaeth mewn perthynas â chael aelodau newydd o'r Cyngor i ymgysylltu â pholisiau a'u derbyn; p'un ai a ydi'r broblem yn gysylltiedig â staff sydd heb fynediad i'r Porth Polisi wedi'i gydnabod ar y Gofrestr Risgiau Corfforaethol, a p'un ai y cysylltwyd ag awdurdodau lleol eraill ynglŷn â'r mater. Penderfynodd y Pwyllgor nodi'r sefyllfa bresennol mewn perthynas â derbyn polisiau ledled y Cyngor.

Ym mis Rhagfyr 2021, derbyniodd y Pwyllgor adroddiad gan y **Swyddog Diogelu Data Ysgolion ynghylch y materion llywodraethu allweddol mewn perthynas ag ysgolion Ynys Môn** rhwng Gorffennaf 2021 a Thachwedd 2021. Cafwyd trafodaeth ynglŷn â'r trefniadau sydd ar waith i weithredu'r camau nesáu ac i fonitro cydymffurfiaeth. Holodd y Pwyllgor ynghylch

goblygiadau a difrifoldeb y digwyddiad seiber mewn ysgolion uwchradd ym mis Mehefin 2021 a'r camau adferol a gymerwyd i ddiogelu'r data; y berthynas sy'n bodoli a lefel y ddealltwriaeth rhwng Hwb (y plattform dysgu ac addysgu yng Nghymru), ei gorff cyfrifol a Gwasanaeth TG y Cyngor; a p'un ai y gellir pennu dyddiad tybiedig ar gyfer cwblhau'r gwaith llywodraethu gwybodaeth gydag ysgolion. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a chefnogi'r camau nesaf a gynigwyd gan y Swyddog Diogelu Data Ysgolion i alluogi ysgolion i weithredu'n llawn yn unol â'r gofynion o ran diogelu data.

Ym mis Chwefror 2022, derbyniodd y Pwyllgor adroddiad **Sicrwydd Blynyddol** y Rheolwr Risg ac Yswiriant. Roedd yr adroddiad yn darparu gwybodaeth ynglŷn â'r modd y mae'r Cyngor wedi rheoli ei weithgareddau yswiriant dros y pum mlynedd diwethaf a'r heriau wrth symud ymlaen. Yn dilyn trafodaeth ynglŷn â'r lefelau gormodedd a p'un ai a ydynt yn ddigonol a p'un ai y defnyddiwyd gwasanaeth broceriaeth wrth dendro am contract yswiriant y tro diwethaf, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a nodi'r cynnwys.

Ym mis Chwefror 2022, derbyniodd y Pwyllgor yr adroddiad **Diogelwch TGCh Blynyddol**. Roedd yr adroddiad yn nodi'r bygythiadau seiber cyffredin a wynebir gan y Cyngor ac yn amlinellu'r mesurau lliniarol a gweithredol sydd ar waith i ganfod ac atal gweithgarwch maleisus. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a nodi'r cynnwys.

RHEOLI RISG

Ym mis Chwefror 2022, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i ddiweddariad ar ddatblygu a gweithredu mesurau rheoli risg y Cyngor (3.4.8.8.1/2). Yn dilyn adolygiad cynhwysfawr gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth i ganolbwyntio ar y risgiau o ran cyflawni'r blaenoriaethau strategol, cafodd cofrestr risgiau strategol newydd sy'n cyd-fynd â'r blaenoriaethau corfforaethol ei datblygu yn lle'r hen gofrestr risgiau corfforaethol.

Roedd yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi nodi pum prif risgiau coch/critigol gweddilliol o ran cyflawni amcanion corfforaethol a strategol y Cyngor. Roedd y Pwyllgor yn croesawu'r gofrestr risgiau strategol, sy'n symlach ac yn llai prysur na'r hen gofrestr risgiau corfforaethol ac sy'n gwneud y gofrestr yn haws i'w deall o ran y risgiau mwyaf sylweddol a wynebir gan y Cyngor.

Trafododd y Pwyllgor effeithiolrwydd y mesurau rheoli o ran lleihau'r tebygolrwydd ac effaith. Yn benodol, holodd y Pwyllgor ynghylch digonolrwydd y mesurau rheoli o ran moderneiddio ysgolion gan nodi nad oedd unrhyw fesurau arbennig ar waith mewn perthynas â'r cyflenwad a'r galw am leoedd ysgol.

Bu i'r Pwyllgor hefyd nodi bod y matrices risgiau wedi cael ei adolygu.

Penderfynodd y Pwyllgor nodi'r diwygiadau mewn perthynas â rheoli risg ac yn benodol y gofrestr risgiau strategol, a chadarnhau bod y Pwyllgor wedi cael sicrwydd bod yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi cydnabod y risgiau o ran cyflawni blaenoriaethau'r Cyngor a'i fod yn rheoli'r risgiau hynny.

ATAL TWYLL A LLYGREDD

Ym mis Gorffennaf 2021, derbyniodd y Pwyllgor adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg **Adroddiad Blynyddol Atal Twyll, Llwgwrwbrwyo a Llygredd** ar gyfer 2020-21 (3.4.8.9.4). Yn dilyn trafodaethau ynghylch twyll budd-daliadau tai a'r anawsterau a achosir pan fydd budd-daliadau tai yn cael eu talu'n uniongyrchol i denantiaid; sancsiynau a gorfodaeth yn gysylltiedig ag achosion o dwyll Treth y Cyngor a Budd-daliadau Tai; consesiynau parcio i'r anabl (bathodyn glas); cyhoedduswydd fel ffordd o atal twyll; creu swydd atal twyll; cynyddu argaeledd gwybodaeth a'i roi ar ffurf ddigidol er mwyn ei gwneud hi'n haws croesgyfeirio a gwirio data; rôl archwilwyr allanol o ran canfod twyll a phwysigrwydd addysgu staff ynglŷn â'r gwahanol fathau o dwyll, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn a nodi cynnwys yr adroddiad.

Ym mis Medi 2021, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro ar effeithiolrwydd trefniadau **chwythu'r chwiban** y Cyngor (3.4.8.9.1) a chawsant amlinelliad o ddau achos o chwythu'r chwiban a dderbyniwyd gan y Cyngor. Yn dilyn cadarnhad gan y Swyddog Monitro bod y Cyngor wedi delio â'r ddau achos a bod y canlyniadau wedi cael eu bwydo'n ôl i'r achwynwyr, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad.

Ym mis Rhagfyr 2021, derbyniodd y Pwyllgor adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg ar y **Strategaeth Atal Twyll, Llwgwrwbrwyo a Llygredd ar gyfer 2021-24** (3.4.8.9.2/3). Yn dilyn trafodaeth ynglŷn â chydabod yr angen i gryfhau dull y Cyngor o gaffael a rheoli contractau fel maes sy'n agored iawn i dwyll; ceisiadau twyllodrus am Ddisgownt Person Sengl y Dreth Gyngor; twyll consesiynau parcio i'r anabl ac erlyniadau twyll grantiau; y cynnydd posib mewn ceisiadau grant twyllodrus o dan gynlluniau cymorth grant Covid-19 Llywodraeth Cymru; cyfeiriad yn yr adroddiad at lwgrwbrwyo a llygredd; ac erlyn twyllwyr, penderfynodd y Pwyllgor nodi'r adroddiad.

ARCHWILIO MEWNOL

Mae'r pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi goruchwylio trefniadau archwilio mewnol y Cyngor (3.4.8.10.1). Trwy adolygu'r Strategaeth Archwilio Mewnol, yr Adroddiad Blynyddol ar Archwilio Mewnol, a'r Siarter Archwilio Mewnol a diweddariadau rheolaidd gan y Pennaeth Archwilio a Risg, mae'r Pwyllgor wedi goruchwylio annibyniaeth, gwrthrychedd, perfformiad a phroffesiynolrwydd yr adran archwilio mewnol, cefnogi effeithiolrwydd y broses archwilio mewnol a hyrwyddo'r defnydd effeithiol a wneir o archwiliadau mewnol o fewn fframwaith sicrwydd y Cyngor (3.4.8.10.2).

Ym mis Ebrill, derbyniodd y Pwyllgor y **Strategaeth Archwilio mewnol ar gyfer 2021-22** (3.4.8.10.5/6). Ar ôl trafod y risgiau mewn perthynas â'r lleihad gwirioneddol yng nghyllid y Cyngor a'r effaith bosib ar wasanaethau, blaenoriaethau a gwydnwch ariannol y Cyngor; premiwm y dreth gyngor ar ail gartrefi; y rhesymeg y tu ôl i ddynodi Clefyd Coed Ynn a Thlodi fel risgiau coch cynhenid; a Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021; penderfynodd y Pwyllgor gymeradwyo'r Strategaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2021-22 a chymeradwyo'r dull a'r blaenoriaethau a amlinellwyd er mwyn cyflawni anghenion sicrwydd y Cyngor.

Ym mis Mai 2021, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i'r **Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol ar gyfer 2020-21**, yn cynnwys barn y Pennaeth Archwilio a Risg ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol y fframwaith llywodraethu a rheolaeth risg y Cyngor, ynghyd â chrynodeb o'r gwaith a oedd yn cefnogi'r farn honno (3.4.8.10.7/8/9). Cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio a Risg ei bod hi o'r farn, fel 'prif weithredwr archwilio' Cyngor Sir Ynys Môn, bod fframwaith rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol y sefydliad wedi bod yn ddigonol ac effeithiol yn ystod y 12 mis hyd at 31 Mawrth 2021.

O fewn yr adroddiad, bu i'r Pwyllgor nodi y cynhelir yr asesiad sicrhau ansawdd allanol nesaf ym mis Mehefin 2022 (3.4.8.10.14).

Cafwyd trafodaeth ynghylch prynu arbenigedd Archwilio TG i mewn gan ddarparwr allanol; hyfforddi a datblygu pobl ifanc; y pwysau ar yr adran archwilio mewnol yn ystod 2020-21 oherwydd prinder staff a'r galw ychwanegol o ganlyniad i'r pandemig a gorfod addasu. Wrth nodi'r adroddiad, bu i'r Pwyllgor gydnabod gwaith caled yr adran Archwilio Mewnol yn ystod 2020-21 gan gydnabod ymdrechion y staff o ran cyflawni'r rhaglen waith archwilio mewnol

dan amgylchiadau heriol, yn ogystal â'u cyfraniad o ran cefnogi'r sefydliad ehangach mewn ymateb i'r argyfwng Covid-19.

Ym mis Rhagfyr 2021, fe wnaeth y Pwyllgor adolygu a chymeradwyo'r **Siarter Archwilio Mewnol**, sy'n diffinio'r gweithgareddau, pwrpas a chyfrifoldebau o ran archwilio mewnol (3.4.8.10.3). Penderfynodd y Pwyllgor gymeradwyo priodoldeb parhaus y Siarter Archwilio Mewnol a nodi'r mesurau diogelu a roddwyd ar waith i sicrhau na fydd unrhyw rolau a chyfrifoldebau ychwanegol a ymgwymerir gan y Pennaeth Archwilio a Risg y tu allan i'r maes archwilio mewnol yn amharu ar ei hannibyniaeth a gwrthrychedd (3.4.8.10.13).

Drwy gydol y flwyddyn, mae'r Pwyllgor wedi derbyn diweddariad ar weithgareddau archwilio mewnol yn cynnwys canfyddiadau arwyddocaol, meysydd pryder, ymateb rheolwyr a'r camau gweithredu a oedd ar y gweill o ganlyniad i waith archwilio mewnol (Gorffennaf, Medi, Rhagfyr 2021 a Chwefror ac Ebrill 2022). Rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i grynodedb o adroddiadau archwilio penodol, yn cynnwys copiâu llawn o'r adroddiadau Sicrwydd Cyfyngedig, ynghyd â'r cynlluniau gweithredu a gytunwyd gyda'r rheolwyr (3.4.8.10.10).

Fe wnaeth y Pwyllgor fonitro'r gwaith o weithredu'r camau gweithredu cytunedig drwy dderbyn dau adroddiad, un ym mis Medi 2021 a'r llall ym mis Ebrill 2022 (3.4.8.10.10/11). Ym mis Medi 2021, wrth drafod yr adroddiad, cadarnhaodd y Pwyllgor bod lefel y manylder yn yr adroddiad yn bodloni gofynion sicrwydd y Pwyllgor yn y maes hwn. Ym mis Ebrill 2022, yn dilyn trafodaeth ynghylch y risg o ymestyn dyddiadau targed y camau gweithredu, penderfynodd y Pwyllgor nodi cynnydd y Cyngor o ran mynd i'r adael â'r Materion/Risgiau archwilio mewnol sydd angen mynd i'r afael â hwy.

Mae'r Pwyllgor a'r Pennaeth Archwilio a Risg yn ymgysylltu'n effeithiol (3.4.8.10.16). Yn benodol, roedd Cadeirydd y Pwyllgor llywodraethu ac Archwilio bob amser ar gael i'r Pennaeth Archwilio a Risg, yn cynnwys y cyfle i gael cyfarfod preifat â'r Pwyllgor ar gais (3.4.8.10.17).

ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r Pwyllgor yn goruchwyllo trefniadau archwilio allanol ac yn ystyried cwmpas a manylder y gwaith archwilio allanol. Ym mis Ebrill 2021, derbyniodd y Pwyllgor Gynllun gan Archwilio Cymru ar gyfer 2020-21, sy'n nodi'r gwaith arfaethedig mewn perthyna ag archwilio allanol, y rhaglen archwilio perfformiad ar gyfer y flwyddyn ynghyd â'r rhaglen ar gyfer y gwaith ardstio grantiau a'r amserlen ar gyfer adroddiadau archwilio (3.4.8.11.1/3).

Ym mis Tachwedd 2021, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i lythyr blynyddol yr archwilydd allanol a'r adroddiad '*i'r rhai hynny sy'n gyfrifol am lywodraethiant*' (3.4.8.11.1/2). Yn dilyn trafodaeth ar y newidiadau i'r ffigyrau ar gyfer 2019-20; taliadau i Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a symiau sy'n ddyledus ganddo; newidiadau i'r ffigyrau yn y cyfrifon drafft; eglurder ynghylch fformat y cyfrifon; a chais am gyfarfod rhwng Archwilio Cymru a'r Pwyllgor mewn perthynas â symleiddio cyfrifon; penderfynwyd nodi adroddiad yr archwilydd allanol ar ei archwiliad o Ddatganiadau Ariannol 2020-21.

Ym mis Chwefror 2022, derbyniodd y Pwyllgor adroddiad Crynodeb Archwilio Blynyddol Archwilio Cymru ar gyfer 2021, a oedd yn rhoi crynodeb o ganlyniadau pob darn o waith a gwblhawyd. Penderfynodd y Pwyllgor nodi'r adroddiad.

Yn ystod y flwyddyn derbyniodd y pwyllgor ddiweddariadau chwarterol (ym mis Mehefin 2021, Rhagfyr 2021 a Chwefror 2022) ac adroddiad archwilio allanol, yn cynnwys asesiad o gynaliadwyedd ariannol y Cyngor (Medi 2021); ac Adolygiad Cynnydd Bargen Twf y Gogledd (gan Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru) (Medi 2021); Cynllunio Gweithlu (Medi 2021); Cyllid Myfyrwyr (Rhagfyr 2021); Comisiynu Lleoliadau Cartrefi Gofal i Bobl Hŷn (FChwefror2022); Trefniadau Atal Twyll (Chwefror 2022); ac Adfywio Canol Trefni yng Nghymru (Chwefror 2022).

Fe wnaeth y Pwyllgor fonitro'r gwaith o weithredu argymhellion yr archwilydd allanol a derbyn adroddiad gan y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid ym mis Rhagfyr 2021, a oedd yn nodi sut y mae'r Cyngor wedi ymateb i adroddiadau archwilio allanol ynglŷn â'r Cyngor ac adolygiadau cenedlaethol, a'u hargymhellion cysylltiedig (3.4.8.11.3).

Er bod cyfle i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gwrdd â'r archwilydd allanol yn breifat ac ar wahân, ni fanteisiwyd ar y cyfle yn ystod y flwyddyn hon (3.4.8.11.5).

ADRODDIADAU ARIANNOL

Mae'r Pwyllgor yn adolygu a chraffu ar faterion ariannol y Cyngor, ac yn gwneud adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â hwy (3.4.8.12.1).

Ym mis Mehefin 2021 a Thachwedd 2021, cafodd datganiadau ariannol drafft a therfynol yr awdurdod ar gyfer 2020-21 eu hadolygu gan y Pwyllgor yn y drefn honno, cyn iddynt gael eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn, yn cynnwys y rhagair esboniadol, negeseuon allweddol, tueddiadau, cysondeb â pherfformiad ariannol, addasrwydd polisiâu a thriniaethau cyfrifyddu a chydymffurfiaeth â hwy a meysydd dyfarnu sylweddol (3.4.8.12.2).

Hefyd ym mis Mehefin 2021, wrth ystyried y datganiadau ariannol drafft, trafododd y Pwyllgor lu o ffactorau, yn cynnwys y cynnydd yn y ffigwr ar gyfer Dyledwyr (cynnydd o £4m o'i gymharu â 2019-20) yn ogystal â'r ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg yn cynnwys y Dreth Gyngor a rhenti; cyfradd casglu Treth Cyngor yr Awdurdod ar gyfer 2020-21 a ddisgynnodd o oddeutu 97% i 95.5%; p'un ai a fyddai'r ad-daliadau am ffioedd arholi a gafodd eu talu'n llawn neu'n rhannol gan ysgolion yn ymddangos ar fantolen 2020-21 neu 2021-22; a p'un ai a fyddai'r cynnydd yn rhwymedigaethau net y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn effeithio ar ddiogelwch y cynllun yn y dyfodol.

Fe wnaeth y Pwyllgor hefyd drafod bwriad y Cyngor mewn perthynas â helpu pobl gydag anghenion tai brys gan fod y Cyfrif Refeniw Tai yn dangos bod stoc dai'r Cyngor wedi cynyddu tair uned yn unig o'i gymharu â 2019-20, a'r modd y cafodd yr adnoddau a glustnodwyd i'r diben hwn eu defnyddio os na chafodd yr arian ei wario ar gynyddu'r stoc dai. Trafododd y Pwyllgor yr angen i fonitro'r cyllid o dan y Gronfa Ffyniant Gyffredin i sicrhau bod Cymru'n derbyn cyfran deg o'r arian; doethineb defnyddio cronfeydd wrth gefn y Cyngor i ariannu gwariant refeniw; a chyfradd gyflawni'r Rhaglen a chyllid Cyfalaf ar gyfer 2020-21. Yn dilyn trafodaethau gyda'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog 151, penderfynodd y Pwyllgor nodi'r prif ddatganiadau drafft anarchwiliedig ar gyfer 2020-21.

Ym mis Tachwedd, rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i adroddiad yr archwilydd allanol *'i'r rheiny sy'n gyfrifol am lywodraethiant'* ar faterion a oedd yn deillio o'r cyfrifon archwiliedig, a p'un ai y dylid eu dwyn i sylw'r Cyngor. (3.4.8.12.3). Yn dilyn trafodaeth (gweler [Archwilio Allanol](#) uchod), penderfynodd y Pwyllgor nodi'r Adroddiad Archwilio Allanol ar y Datganiadau Ariannol ar gyfer 2020-21.

ATODIAD A: AMLDER CYFARFODYDD A PHRESENOLDEB

Aelodau	25/05/21	23/06/21 ²	20/07/21	21/09/21	21/10/21 ³	15/11/21 ²	09/12/21	08/02/22	19/04/22	Cyfanswm cyfarfodydd a fynychwyd
Cyng Peter Rogers (Cadeirydd)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	Ymddiheuro	✓	Ymddiheuro	7 / 9
Mr Dilwyn Evans (Aelod Lleyg) (Is-gadeirydd)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9 / 9
Cyng Jeff Evans	✓	✓	✓	Absennol	✓	✓	✓	Ymddiheuro	Absennol	6 / 9
Cyng John Griffith	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9 / 9
Cyng Richard Griffiths	✓	✓	Ymddiheuro	Absennol	✓	✓	✓	✓	Ymddiheuro	6 / 9
Cyng Gwilym O. Jones	✓	Ymddiheuro	✓	✓	Ymddiheuro	Ymddiheuro	✓	✓	Ymddiheuro	5 / 9
Cyng Dylan Rees	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	Ymddiheuro	8 / 9
Cyng Alun Roberts	✓	✓	✓	✓	✓	Ymddiheuro	✓	✓	✓	8 / 9
Cyng Margaret M. Roberts	✓	✓	✓	Ymddiheuro	✓	✓	Ymddiheuro	✓	✓	7 / 9
Cyng Robin Williams (Deilydd Portffolio Cyllid)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9 / 9
Cyfanswm ar gyfer y Pwyllgor⁴	10	9	9	7	9	8	8	9	5	

Dychwelyd i [Adran](#)

² Cyfarfod arbennig i ystyried y Datganiad o Gyfrifon a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft yn unig

³ Cyfarfod arbennig i ystyried y Datganiad o Gyfrifol a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol terfynol a'r Adroddiad Archwilio Allanol (ISA 260) yn unig

⁴ Yn unol â Chylch Gorchwyl y Pwyllgor, mae'r pwyllgor yn cynnwys wyth aelod etholedig ac un aelod lleyg. Ni fydd yr aelodau etholedig yn aelodau o'r Pwyllgor Gwaith, ond rhaid i'r Deilydd Portffolio Cyllid fynychu pob cyfarfod, cyn belled ag y bo modd.

ATODIAD B: HYFFORDDIANT A FNYCHWYD GAN YR AELODAU 2019-20 I 2021-22

	Rheoli'r Trysorlys	Diwrnod Datblygu ar gyfer y Pwyllgor Archwilio (CIPFA)	Diogelu	GDPR	Materion Cynllunio	Trais Domestig ymysg Pobl Hyn	Prevent	Microsoft Teams	Deall Effaith Covid-19 (CIPFA)	Hyfforddiant Anffurfiol Zoom	Trefniadau Seiber (e-ddysgu)	Cod Ymddygiad ar gyfer yr Aelodau	Asesu'r Effaith ar Gydraddoldeb
Cyng. Peter Rogers (Cadeirydd)	2019-20									2020-21			2019-20
Mr Dilwyn Evans (Aelod Lleyg) (Is-gadeirydd)	2019-20	2019-20					2019-20		2020-21	2020-21	2019-20		
Cyng. Jeff Evans										2020-21		2021-22	
Cyng. John Griffith	2019-20		2019-20	2019-20	2019-20			2020-21		2020-21	2019-20		2019-20
Cyng. Richard Griffiths	2019-20				2019-20	2019-20		2020-21		2020-21			
Cyng. Gwilym O. Jones	2019-20				2019-20			2020-21		2020-21			2021-22
Cyng. Dylan Rees	2019-20		2019-20		2019-20			2020-21		2020-21			2019-20
Cyng. Alun Roberts	2019-20		2019-20					2020-21		2020-21			2021-22
Cyng. Margaret M. Roberts	2019-20				2019-20			2020-21		2020-21	2021-22		

Dychwelyd i [Adran](#)